

ZULFIYAXONIM HAYOTI VA IJODI.

*Surxondaryo viloyati Termiz shahri
Termiz davlat universiteti akademik litseyi
ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi
Shoymardonova Fotima*

Annostatsiya. Ushbu maqolada taniqli va iqtidorli o'zbek shoirasi. Yorqin rassom, oddiy inson qalbini o'tkir his qilgan – mehnatkash, Sharq ayolining jamiyatdagi teng huquqi uchun mardonavar kurashgan ayol bizning dabdabali murakkab davrimizning haqqoniy ifodasi, o'ziga xosligi, zamondoshlarimizning qalbi va harakatlarining yorqin tasviri bo'lgan Zulfiyaxonim haqida so'z borgan.

Kalit so'zlar. Javoharlal Neru, Hamid Olimjon, Shoir, Nilufar, Pushkin, Lermontov, Nekrasov, L. Ukrainka, V. Inber, Do'stlaringa.

O'zbek xalqining atoqli va ardoqli vakili, taniqli jamoat arbobi, xalqaro tinchlik uchun kurash jarchisi Zulfiya Isroilova xalqaro "Nilufar", Javoharlal Neru nomidagi hamda Davlat mukofatlari sohibasidir. Zulfiyaxonim Isroilova 1915-yili Toshkent shahrining qadimiy Degrez mahallasida tavallud topgan. Avval boshlang'ich maktabda, so'ng xotin – qizlar bilim yurtida tahsil olgan. 1935-1938-yillarda O'zbekiston fanlar akademiyasining til va adabiyot instituti aspiranturasida o'qigan. Shundan keyin turli nashriyotlarda ishlagan. 1935-yildan 1980-yilgacha, qariyb o'ttiz tilga yaqin respublikamizda keng tarqalgan "Saodat" nomli xotin – qizlar jurnalida bosh muharrir bo'lgan.

Zulfiyaxonim Isroilova Hamid Olimjon bilan turmush qurgan. Biroq ular orzularga to'la hayot kechirayotgan pallada 1944-yili mashina halokati tufayli turmush o'rtog'idan ayrildi. Shoir, esa 1996-yilda 81-yoshida vafot etadi. Shoir badiiy ijodga juda erta kirishdi. O'n yetti yoshida "Hayot varaqalari" deb atalmish dastlabki she'riy kitobini chop ettirdi. Uzoq ijodiy umri davomida o'ttizga yaqin she'riy to'plamlar, o'ndan ortiq dostonlar yaratdi. Shoir hammani o'ylatadigan, barcha kishilarga Jaxldor bo'lgan holatlarni she'rga soladi. Shuning uchun ham yozganlari ko'pchilikka manzur

bo'ladi. Zulfiyaning ulkan iste'dodi faqat yurtimizdagina emas balki dunyo miqyosida ham e'tirof etilgan.

U – xalqaro “Nilufar” mukofoti egasi. Shoira sherlarining el aro mashhurligi tasodifiy emas. U bolaligidan olamga hayrat ko'zi bilan qarovchi, uning boshqalar ko'rolmaydigan jihatlarini ilg'ovchi qizaloq ekanligi bilan ajralib turardi. Buning ustiga, oilasidagi muhit ham yosh Zulfiyada badiiy ijodga ishtiyoqni alangalatardi. Shoira bolaligini shunday eslaydi: “Otamni... Isroil degrez der edilar. Otam zahmatkash temirchi edi. Otamning hamma vaqt olovga yo'ldosh kasbidan faqat zavq ko'rar edim. Otamday qudratli odam yo'q edi men uchun. Temirlar otam qo'lida chaqmoqlar taratishiga boqib, hayratda qolar edim. Uning qo'llari cho'g'ga aylangan temir parchasini istagan shaklga solib, inson uchun kerakli narsaga aylantirishga qodir edi. Men hali-hanuz otamday bolishni orzu qilaman, ammo na iloj, inson qalbiga kira bilish temirga ishlov berishdan mashaqqatliroq, yurakni chaqmoq kabi alanga oldirish har kimga ham muyassar bo'lavermas ekan...

Mening onam o'zining ta'bincha, “usti butun – ichi tutun” ayollardan edi. U hamma vaqt kamgap, xayolchan edi, lekin fikrlari, o'ylari mudroq emasligini, unga mutelik, zaiflik yot ekan-ligini bilar edim. Ruhidagi ma'yuslik, ovozidagi hazinlik faqat uning xarakteriga xos bir sifatgina edi, xolos.

Onamning qancha-qancha qo'shiq va afsonalarni, doston va er-taklarni bilisjiiga aqlim bovar qilmasdi. Bu sehrli afsona va ertaklar bizga benihoya huzur bag'ishlar, o'ziga rom qilib olar, har safar yangi jilva kasb etardi. Aminmanki, mo'jizalar yaratishga qodir, jahonni ko'zga keng ochuvchi, insonni go'zallik sari yetaklovchi so'zga shaydolik hissini mening qalbimda ostonaga hatlab ko'chaga chiqmagan oddiy ayol – onam uyg'otgan...” Zulfiya she'riyati ana shunday pokiza buloqlardan suv ichgan ijoddir.

Xalq orasida “Oydinda”, “Sensiz”, “Yurak”, “Falak”, “Bahor keldi seni so'roqlab”, “O'g'irlamang qalamim bir kun”, “Bo'm-bo'sh qolibdi bir varaq qog'oz” kabi she'rlari, “O'g'lim, sira bo'lmaydi urush”, “Mushoira” kabi she'rlari mashhur. “Uni Farhod der edilar”, “Quyoshli qalam”, “Xotiram siniqlari” kabi lirik va liro-epik

dostonlar muallifi. 1935 yilda shoir Hamid Olimjon bilan turmush qurgan va uning bevaqt vofotidan so'ng ko'plab mahzun she'rlar yaratgan. Pushkin, Lermontov, Nekrasov, L. Ukrainka, V. Inber va boshqa ko'plab shoirlarning asarlaridan namunalarni o'zbek tiliga tarjima qilgan. Zulfiya she'riyati tabiatga hamda uning ajralmas qismi va yuqori cho'qqisi bo'lmish odamzotga nisbatan hayajonli sevgi bilan burkangan. Uning she'rlarida tabiat och ranglarda, yorqin bo'yoq va timsollarda gavdalanadi.

O'g'lim sira bo'lmaydi urush

To'lisharmi o'lkada bahor ,
Quyosh kezar osmon ko'ksida
Qaldirg'ochlar qanotmi qoqar
Unda soya labi ustida
Mana o'g'lim labi ustida
Qaldirg'ochning mayin qanoti
O'spirinim toza ko'ksida
Kunda oshar yangi his toti.

Qisqa qilib aytganda Zulfiyaxonim she'rlari yurakka g'ulg'ula soluvchi ,hayotbaxsh yorqinligi bilan ajralib turadi .Zulfiyaxonim she'rlarini o'qigan odam beixtiyor o'zida ajib bir tuyg'uni his qiladi,uning ichidagi barcha shodlik-u g'amlarni tushungandek bo'ladi go'yo.Zulfiyaxonimning she'rlarini tushunib olish uncha qiyin emas ,o'qigan sari o'qigingiz keladi .Shoirning qalbiga ijod bag'ishlovchi tuyg'u bu-bahor fasli hisoblanadi.Zulfiyaxonim biz o'rnak olsak bo'ladigan ,fahrlansansak arziydigan va tariximizda xotin-qizlarimiz uchun yetarli saboq berib ketgan shodlik kuychisidir.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsam Zulfiyaxonim o'zbek she'riyatida o'ziga xos o'ringa ega shoira bo'lishi bilan birga inson sifatida ham shu xalqning barcha olijanob xislatlariga ega ayol bo'lgan. Bugun shu maqolani yozish va Zulfiyaxonimni ijodiga chuqurroq nazar solish orqali yana bir karra amin bo'ldimki, o'zbek adabiyoti XX asrda har qancha ziddiyatli, mashaqqatli va murakkab yo'lni bosib o'tgan bo'lmasin, unda bir qator tom ma'nodagi ijodkorlar etishib chiqqan va ularni ichidagi porloq

yuzluzlardan biri bu Zulfiyaxonim bo'lgan. Bugungi istiqlol kunlarida ularning ijodlari yangi qirralari bilan namoyon bo'lmoqda. Zulfiyaxonimning hayoti va ijodi barcha xotin-qizlar uchun ibrat. Negaki, uning hayotidagi mehnatsevarligi, doimo olg'a intilishi, sevgi bobida sadoqatli yor ekanligi, badiiy ijod borasida tinimsiz izlanuvchanligi hamda hayot qiyinchilik larida esankiramasligi, erishilgan yutuqlar oldida o'zini yo'qotmasligi har qanday qiz yoki ayol qalbida havas uyg'otadi. Zulfiya 1996-yil 1-avgustda 81 yoshida vafot etgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdukarimov T. "Zulfiyaning 70-80- yillar ijodida lirik qahramon taviri" f.f.n. ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya T. 1995 y.
2. Zulfiya Tong bilan shorn aro. Saylanma . Toshkent. Sharq. 2006 y.
3. Yana bahor keldi, sizni so'roqlab. Toshkent. Tafakkur. 2015 y.
4. Bahor keldi seni so'roqlab . Toshkent. Yangi asr avlodi. 2015 y.
5. Boboev T. "Adabiyotshunoslik asoslari". Toshkent. 2002, 470-471 betlar.